NOSPESIFIK URETRITLAR PATOGENEZI, DIAGNOSTIKA TAMOYILLARI VA ZAMONAVIY DAVOLASH YO'LLARI

Islamov Nurali Hikmatovich

Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Dermatovenerologiya va kosmetologiya kafedrasi.

Aliyev Abror Akmalovich

Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Dermatovenerologiya va kosmetologiya kafedrasi.

Annotatsiya. Ushbu ilmiy ishda nospesifik uretritlar etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari, diagnostika tamoyillari va zamonaviy davolash yondashuvlari tahlil qilinadi. Nospesifik uretrit jinsiy yo'l bilan yuqadigan infeksiyalar orasida keng tarqalgan kasallik bo'lib, ko'pincha *Chlamydia trachomatis, Mycoplasma genitalium, Ureaplasma spp., Trichomonas vaginalis* kabi mikroorganizmlar yoki bakterial flora disbalansi natijasida yuzaga keladi. Kasallikning klinik kechishi ko'pincha yashirin bo'lib, yengil simptomlar yoki simptomlarsiz rivojlanishi mumkin, shu sababli uning erta aniqlanishi epidemiologik nuqtayi nazardan alohida ahamiyatga ega. Tadqiqotda laborator tashxisning asosiy usullari mikroskopiya, PCR diagnostikasi, serologik testlar hamda uretral surtma tahlillarining ahamiyati ilmiy asosda yoritiladi. Davolashning asosiy tamoyillari mikroorganizmlarning etiologik rolini aniqlash, antibiotiklarga sezuvchanlikni hisobga olish va bemor hamda uning jinsiy sherigini parallel davolashga qaratilgan. Kasallikning kech davrda asoratlarga olib kelishi, xususan prostatit, epididimit, bepushtlik va surunkali pelvik og'riqlar rivojlanishi, nospesifik uretritlarni o'z vaqtida davolashning muhimligini yanada oshiradi.

Kalit so'zlar: Nospesifik uretrit, Chlamydia trachomatis, Mycoplasma genitalium, Ureaplasma urealyticum, PCR diagnostika, uretral yallig'lanish, jinsiy yo'l bilan yuqadigan infeksiyalar, antibiotik terapiyasi, asoratlar.

Abstract. This scientific paper analyzes the etiology, pathogenesis, clinical manifestations, diagnostic principles, and modern treatment approaches of non-specific urethritis. Non-specific urethritis is a widespread condition among sexually transmitted infections and is often caused by microorganisms such as *Chlamydia trachomatis*, *Mycoplasma genitalium*, *Ureaplasma* spp., *Trichomonas vaginalis*, or as a result of an imbalance in the bacterial flora. The clinical course of the disease is frequently latent and may develop with mild symptoms or without symptoms, therefore early detection is of particular epidemiological importance. The study scientifically highlights the significance of the main laboratory diagnostic methods, including microscopy, PCR diagnostics, serological tests, and analysis of urethral smears. The main principles of treatment are aimed at identifying the etiological role of microorganisms, considering antibiotic

ISSN 3030-3907

susceptibility, and providing parallel treatment for the patient and their sexual partner. The possibility of late-stage complications, such as prostatitis, epididymitis, infertility, and chronic pelvic pain, further emphasizes the importance of timely treatment of non-specific urethritis.

Key words: non-specific urethritis, *Chlamydia trachomatis*, *Mycoplasma genitalium*, *Ureaplasma urealyticum*, PCR diagnostics, urethral inflammation, sexually transmitted infections, antibiotic therapy, complications.

Аннотация. В данной научной работе анализируются этиология, патогенез, клинические проявления, принципы диагностики и современные подходы к лечению неспецифических уретритов. Неспецифический уретрит является широко распространённым заболеванием среди инфекций, передающихся половым путём, и часто развивается вследствие инфицирования такими микроорганизмами, как *Chlamydia trachomatis*, *Mycoplasma genitalium*, *Ureaplasma* spp., *Trichomonas vaginalis*, а также в результате дисбаланса бактериальной флоры. Клиническое течение заболевания нередко носит скрытый характер и может протекать с незначительными симптомами либо бессимптомно, в связи с чем его раннее выявление имеет особое эпидемиологическое значение. В исследовании с научной точки зрения освещается значимость основных методов лабораторной диагностики, включая микроскопию, ПЦР-диагностику, серологические тесты и анализы уретральных мазков. Основные принципы лечения направлены на установление этиологической роли микроорганизмов, учёт чувствительности к антибиотикам и проведение параллельного лечения пациента и его полового партнёра. Возможность развития поздних осложнений, в частности простатита, эпидидимита, бесплодия и хронических тазовых болей, ещё раз подчёркивает важность своевременного лечения неспецифических уретритов.

Ключевые слова: неспецифический уретрит, *Chlamydia trachomatis*, *Mycoplasma genitalium*, *Ureaplasma urealyticum*, ПЦР-диагностика, уретральное воспаление, инфекции, передающиеся половым путём, антибиотикотерапия, осложнения.

Kirish

Mavzuning dolzarbligi Nospesifik uretritlar yoshlar va reproduktiv yoshdagi erkaklar orasida keng tarqalgan bo‘lib, jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar strukturasida yetakchi o‘rinni egallaydi. Kasallik ko‘plab etiologik omillar ta’sirida rivojlanishi, ko‘pincha yashirin yoki yengil simptomlar bilan kechishi va vaqtida aniqlanmasa surunkali yallig‘lanish, epididimit, prostatit, uretral striktura, hatto bepushtlik kabi jiddiy asoratlarga olib kelishi bilan alohida dolzarblik kasb etadi. Shuningdek, *Chlamydia trachomatis* va *Mycoplasma*

ISSN 3030-3907

genitalium kabi etiologik agentlarning o‘sib borayotgan antibiotik rezistentligi tashxis va davolash jarayonini murakkablashtiradi. Zamonaviy PCR diagnostikasining keng joriy etilishi kasallikni erta aniqlashga yordam bersa-da, laboratoriyalarning barcha hududlarda bir xil sifatda ishlamasligi bir qator diagnostik muammolarga sabab bo‘ladi.

Ilmiy ishning maqsadi va vazifalari: Ilmiy ishning maqsadi Nospesifik uretritlarning etiologiyasi, patogenezi, klinik ko‘rinishlari, diagnostik usullari va zamonaviy davolash yondashuvlarini chuqur tahlil qilish hamda ularning samaradorligini ilmiy asosda baholash. Nospesifik uretritlarning asosiy etiologik omillarini aniqlash va ularning tarqalish xususiyatlarini o‘rganish. Klinik alomatlar, kechish shakllari va kasallikning diagnostik mezonlarini ilmiy asosda yoritish. PCR, mikroskopiya, serologiya va madaniy ekish kabi laborator usullarning samaradorligini tahlil qilish. Etiologik agentlarga qarshi antibiotik terapiyasining zamonaviy tamoyillarini baholash.

Asosiy qism Nospesifik uretritlar uretra shilliq pardasining gonokokk bo‘lmagan etiologik omillar ta’sirida rivojlanadigan yallig‘lanish kasalligi bo‘lib, jinsiy yo‘l bilan yuqadigan infeksiyalar orasida eng keng tarqalgan klinik holatlardan biridir. Uning etiologiyasi murakkab va turli agentlarning o‘zaro ta’siri bilan belgilanadi. Eng ko‘p uchraydigan qo‘zg‘atuvchilardan biri Chlamydia trachomatis bo‘lib, umumiy etiologik tuzilmaning 30–50% ini tashkil etadi. So‘nggi yillarda Mycoplasma genitalium ham nospesifik uretritning muhim sababchilari qatoriga kiradi va antibiotiklarga yuqori darajadagi rezistentligi bilan ajralib turadi. Bundan tashqari, Ureaplasma urealyticum, Trichomonas vaginalis, shuningdek, ichki genital trakt mikroflorasining disbalansi ham nospesifik uretritning rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Ba’zi holatlarda esa infeksiya aniqlanmaydi va kasallik idiopatik xarakterga ega bo‘lishi mumkin. Nospesifik uretritning patogenezi murakkab bo‘lib, mikroorganizmlarning uretra epiteliyiga yopishishi, ko‘payishi va mahalliy immun yallig‘lanish reaksiyasini qo‘zg‘atishi bilan tavsiflanadi. Shu jarayonda neyrofil va limfotsitlarning uretral kanalda to‘planishi, sitokinlar sekretsiyasi, shilliq parda epiteliysining shikastlanishi kuzatiladi. Yallig‘lanish jarayonining kuchi qo‘zg‘atuvchining virulentligi va bemorning immun holati bilan belgilanadi. Ayrim bemorlarda infeksiya klinik jihatdan sezilmaydi, ammo yallig‘lanish davom etaveradi va surunkali asoratlarni chaqirishi mumkin. Klinik belgilari esa juda turlicha bo‘lib, ko‘pincha yengil simptomlar bilan namoyon bo‘ladi. Erkaklarda siyishda achishish, uretral kanalda noqulaylik, yengil og‘riq, ertalab paydo bo‘ladigan “morning drop” shaklidagi shilliq yoki shaffof ajralma eng ko‘p uchraydigan belgilar hisoblanadi. Ba’zan ajralma ko‘rinmaydi, lekin mikroskopiya yordamida yallig‘lanish belgilarini aniqlash mumkin bo‘ladi. Kasallikning yashirin kechishi epidemiologik jihatdan

ISSN 3030-3907

eng xavfli omillardan biri bo‘lib, jinsiy sheriklar o‘rtasida infeksiyaning nazoratsiz tarqalishiga sabab bo‘ladi. Agar nospesifik uretrit vaqtida davolanmasa, u prostatit, epididimit, vezikulit, uretral striktura va hatto bepushtlik kabi jiddiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Ayniqsa, Chlamydia trachomatisning uzoq davom etuvchi infeksiyasi spermatogenezga salbiy ta’sir ko‘rsatishi ilmiy jihatdan isbotlangan. Nospesifik uretritni aniqlashda laborator diagnostika hal qiluvchi ahamiyatga ega. Mikroskopiyada 5 tadan ko‘p neyrofilning aniqlanishi uretral yallig‘lanishning asosiy mezonlaridan hisoblanadi. Ammo etiologik tashxis qo‘yish uchun PCR usuli eng ishonchli va aniq usul bo‘lib, u yuqori sezgirlik va spetsifiklikka ega. PCR yordamida Chlamydia, Mycoplasma genitalium, Ureaplasma kabi mikroorganizmlar aniqlanadi. Ba’zan madaniy ekish ham qo‘llaniladi, ammo uning sezgirligi PCRga qaraganda past. Serologik testlar ayrim etiologik agentlar uchun qo‘llanilishi mumkin, ammo ular tashxisning asosiy usuli emas. Diagnostikaning yana bir muhim jihati jinsiy sheriklarni bir vaqtda tekshirish va zarur bo‘lsa, davolashga jalb qilishdir. Davolash jarayonining muvaffaqiyati etiologik agentni aniqlash va unga qarshi to‘g‘ri antibiotik tanlashga bog‘liq. Chlamydia trachomatis infeksiyasida doksisiklin yoki azitromitsin birinchi tanlov dorilaridir. Mycoplasma genitaliumda esa makrolid va ftorxinolonlarga rezistentlikning o‘sib borayotgani sababli moksifloksasin samaraliroq hisoblanadi. Ureaplasma infeksiyasida tetratsiklinlar va makrolidlar samarali bo‘ladi. Har bir bemorning klinik holati, simptomlari, test natijalari va boshqa infeksiyalarning mavjudligi inobatga olinadi. Eng muhim tamoyillardan biri bemor va uning jinsiy sherigini parallel davolashdir. Bu reinfeksiyaning oldini olish va terapiya samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Shuningdek, davolashdan keyin klinik simptomlarning yo‘qolishi va PCR natijalarining negativlashishi kasallikning to‘liq bartaraf etilganini tasdiqlaydi. Kasallikning oldini olishda gigiyena qoidalariga amal qilish, prezervativlardan to‘g‘ri foydalanish, jinsiy sheriklar sonini cheklash va muntazam skriningdan o‘tish juda muhimdir. Jamoatchilik orasida infektsiya haqida ma’lumot berish, yoshlar orasida profilaktik tadbirlarni kuchaytirish nospesifik uretritlar tarqalishini kamaytirishga yordam beradi.

Xulosa: Nospesifik uretritlar ko‘p omilli etiologiyaga ega bo‘lgan, ko‘pincha yengil yoki yashirin kechadigan, ammo vaqtida davolanmasa jiddiy asoratlarni chaqiruvchi yallig‘lanish kasalliklaridir. Zamonaviy diagnostika, ayniqsa PCR, etiologik agentlarni aniqlashda muhim ahamiyatga ega bo‘lib, to‘g‘ri tanlangan antibiotik terapiyasi kasallikni samarali bartaraf etadi. Jinsiy sheriklarni bir vaqtda davolash, muntazam klinik kuzatuv va profilaktika choralariga amal qilish reinfeksiyani oldini olishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu mavzuni chuqur o‘rganish reproduktiv salomatlikni saqlash, jinsiy yo‘l bilan yuqadigan

ISSN 3030-3907

infeksiyalar tarqalishini kamaytirish va urologik amaliyotda davolash sifatini oshirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1. Hikmatovich I. N., Xolmatovich J. A., Axtamovna A. F. Applications of Elidel for Lichen Plane //Texas Journal of Medical Science. – 2022. – T. 8. – C. 113-115.
5- Ачилова Ф. А., Жалилов А. Х. Данные эхокардиографии при малых аномалий сердца у детей //E Conference Zone. – 2022. – С. 136-140.
2. Hikmatovich I. N., Xolmatovich J. A., Axtamovna A. F. O‘smirlardagi vulgar acne kassaligini kompleks davolashni ishlab chiqish va samaradorlikni aniqlash //barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali. – 2022. – c. 323-326.
3. Hikmatovich I. N., Temirovich E. R., Xolmatovich J. A. Herpis virusini mahalliy davolash uchun vifironni qo‘llash //barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali. – 2022. – c. 349-351.
4. Hikmatovich I. N., Xolmatovich J. A., Axtamovna A. F. Atopik dermatitli bemorlarni progressiv bosqichda mahalliy davolash samaradorligini baholash //barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali. – 2022. – c. 259-263.
5. Hikmatovich I. N., Xolmatovich J. A., Axtamovna A. F. Applications of Elidel for Lichen Plane //Texas Journal of Medical Science. – 2022. – T. 8. – C. 113115.
6. Islamov N. H., Jalilov A. X., Achilova F. A. Ijtimoiy-gigienik turshiy shartlarning o ‘quvchilar salomatligiga ta’siri //Educational Research in Universal Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 14. – C. 314-318.
7. Islamov N. H. et al. Principles of treatment of laryngotracheitis in children //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2023. – T. 1. №. 7. – C. 136-142.
8. Islamov N. H., Jalilov A. X., Achilova F. A. Development of papillomavirus infection in men //Modern Scientific Research International Scientific Journal. – 2023. – T. 1. – №. 7. – C. 128-135.
9. Hikmatovich I. N., Temirovich E. R., Muradovich Y. M. O‘smirlarda yuzaki pyodermani davolashda topikal terapiya //barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy JURNALI. – 2022. – C. 355-358.
10. Salamova L. A., Baratova M. R., Islamov N. H. Does bacterial vaginosis cause pelvic inflammatory disease? //Theoretical & Applied Science. – 2020. T. 91. – №. 11. – C. 250-254.
11. Islamov N. H., Baratova M. R., Salamova L. A. Factors related to the efficiency of treatment by a doctor-dermatovenerologist and the recommended treatment of gonorrhea //ISJ Theoretical & Applied Science, 11 (91). – 2020. – C. 255-258.

ISSN 3030-3907

12. Salamova L. A., Baratova M. R., Islamov N. H. Вызывает ли бактериальный вагиноз воспалительное заболевание органов малого таза? //Theoretical & Applied Science. – 2020. – №. 11. – С. 250-254.
13. Baratova M. R., Salamova L. A., Islamov N. H. Эпидермальные паразитарные кожные заболевания как пренебрегаемая категория болезней, связанных с бедностью //Theoretical & Applied Science. – 2020. №. 11. – С. 259264.
14. Baratova M. R., Salamova L. A., Islamov N. H. Epidermal parasitic skin diseases as a neglected category of diseases related to poverty //ISJ Theoretical & Applied Science, 11 (91). – 2020. – С. 259-264.
15. Исламов Н. Х., Шадыев У. Х., Саламова Л. А. Применение «Бетаметазон-Дарница» в лечении микробной экземы //Тюменский медицинский журнал. – 2011. – №. 2. – С. 50-51.
16. Islamov N. H., Baratova M. R., Salamova L. A. Факторы, связанные с эффективностью лечения врача-дерматовенеролога и рекомендуемой схемы лечения гонореи //Theoretical & Applied Science. – 2020. – №. 11. С. 255-258.
17. Islamov N. H. et al. Ultrasound Picture of the Case of Liver Echinococcosis //Academicia Globe: Inderscience Research. – 2021. – Т. 2. – №. 05. – С. 98-103.
18. Hikmatovich I. N., Temirovich E. R., Raximjon o'g'li N. S. The Use of Advantan in the Local Treatment of Genital Herpes //Texas Journal of Medical Science. – 2022. – Т. 8. – С. 110-112.
19. Hikmatovich I. N., Temirovich E. R., Egamberdiyevich M. A. Clinical Evaluation of the Efficacy of Acne Vulgaris Laser Therapy //Central Asian Journal of Medical and Natural Science. – 2022. – Т. 3. – №. 5. – С. 667-669.
20. Hikmatovich I. N., Temirovich E. R., Egamberdiyevich M. A. Development of a Complex Method for the Treatment of Chronic Pyoderma //Central Asian Journal of Medical and Natural Science. – 2022. – Т. 3. – №. 5. – С. 663-666.

ISSN 3030-3907